

Támogasd a haladószellemű sajtót

A világháború számlája

Az egykori olasz miniszterelnök, Nitti a világháború következményeiről a következőket írja Európa Hanyatlása című könyvében: „Európa egésze hitelező kontinensből adós kontinenssé változott. A népek életnivójának esése, a pénzügyek s a nyersanyagokat szállító államok teljes dezorganizálódása még egy új fegyverkezési politikával kapcsolódik, amely sötét árnyékot vet a jövőre. A szolidaritás minden köteléke elszakadt, a vámsorompók elfojtják a kereskedelmi tevékenység minden lehetőségét. A háború és a rákövetkező nyomor Európában nagyobb emberveszteségbe került, mint bármely más országrész erőszakossága valaha. Megbízható hivatalos adatok alapján a háborúban elesettek száma meghaladja a 8 milliót, ehhez jön még 20 millió sebesült s 7 millió hadifogoly és eltűnt.“ A világháború következményeinek ez a rövid mérlege egy destruktívnak semmiképp sem nevezhető politikai szeríet. Nitti megállapítása azonban bármilyen tömör, még sem eléggé kimerítő. Kimerítő képet nyújt egy Egyesült Államokbeli pénzügyi szakértő, aki kiszámította, hogy a világháború 80 milliárd arany dollárba került. Hogy ennek az összegnek a nagyságáról fogalmunk legyen, fehozza, hogy amennyiben a világ valamennyi vasutvonalát újból megépítenék, úgy ennek a költsége összevéve csak 60 milliárd dollárra rúgna s a fennmaradó 20 milliárd dollárból még egy olyan nagyságú vasúti hálózat kiépítése volna lehetséges, mint az Egyesült Államok mai vasúthálózata. Egy másik példa. A háborúelőtti Franciaország- és Olaszország nemzeti vagyona együttvéve sem közelítette meg a 80 milliárd dollárt. Harmadik

példa. A háborúra kiadott összeg kétszer akkora mint Nagybritánia államháztartási költsége 225 év alatt, 1688-tól 1914-ig. „Négy és fél év értelmetlen küzdelmeire olyan óriási pénzmennyiséget pocsékoltak el, aminek a felhalmozására több évszázad volt szükséges.“ A világháború költségeinek nagyságáról még ezek a számok sem nyújtanak tökéletes képet, mert még hozzá kell vennünk azokat az alig kiszámítható értékeket, amiket az időnek előtte s a különböző sérülések és ragályos betegségek következtében elpusztultak élete, a sebesültek és elégtelen táplálkozás következtében megcsappant munkakészség, a gyermekbetegségek, a születések visszaesése, az értékes műkincsek, országutak, vasutak elpusztítása, a munkatermékenység visszaesése stb. jelent. Ha ehhez az amerikai pénzügyi szakértőtől kiszámított összeghez hozzáadjuk a hadakozó államok szövetségeseinek nyújtott kölcsönöket úgy a kiadások 95 milliárd dollárra emelkednek.

Kolozsális méretűek voltak a háború napi kiadásai. Míg a német-francia háború alkalmával (1870—1871) a poroszok napi kiadása 11,7, a franciáké 12,6, az orosz—japán háború alatt az oroszoké 7,8, a japánoké pedig 6,6 millió korona volt, addig a világháború során a hadviselő államok napi kiadásai 1914-ben 225, 1915-ben 411. 1916-ban 600 és 1917-ben 1350 millió koronába kerültek. (Természetesen a korona háborúalatti értéktelenedését tekintetbe véve!) A kiadások az egyes országokra (millió koronában) a következőképp oszlanak el:

<i>Év</i>	<i>Anglia</i>	<i>Német-,</i>	<i>Francia-,</i>	<i>Orosz-ország</i>
1914	52,5	54	54	48,9
1915	111	100,5	76,5	78,6
1916	168	150	111	67,2
1917	219	189	132	166,8
1918	235,5	219	180	—

Ezeknek az összegeknek a terhe természetesen mindenütt a széles tömegekre hárult. A hadikiadásokat az életnívó leszállításából és a multban felhalmozott vagyon megsemmisítéséből teremtették elő. Az összhadikiadások 84 százalékát belső kölcsönökkel és papírpénz kibocsájtásokkal fedezték.

Nagyon kifejező még ha közöljük (ugyancsak korona értékben a hadikiadások fejenkénti megoszlását az egyes országokban (első számoszlop) és a háború előtti nemzeti vagyon százalékában (második számoszlop):

Anglia	32.40	34.49
Franciaország	16.80	19.36
Olaszország	7.44	20.59
Oroszország	264	13.11
Egyesült Államok	10.56	8.67
Németország	17.52	24.71

Ezek a száraz, de annál beszédesebb adalékok fejezik ki a világháború költségeit. Ha most feltesszük a kérdést, hogy ki keresett a legtöbbet a világháborún, úgy erre a legvilágosabban

Caillaux egykori francia miniszterelnök válasza *Hova tart Franciaország, hová tart Európa?* című könyvében. Itt mondja: „A háborún mindenekelőtt a vasipar keresett, azután a vegyészeti gyárak, továbbá azok az üzemek, amelyek különböző, a honvédelemre szükséges tárgyak előállításával foglalkoztak. Az egyik angliai fegyvergyár 1912-ben egy millió font tiszta nyereséget mutat ki. Ennek a gyárnak tiszta nyeresége 1916-ban 16, 1917-ben 21 millió font. A legnagyobb franciaországi vasmű, amelynek 1913-ban 5 millió frank bevétele volt 1916-ban 17, 1917-ben 18 millió frank bevétellel számolt. Egy nagyon ismert részvénytársaság, az amerikai petróleumtröszt konkurrensé, a háború következtében hihetetlen nyereségre tett szert, 1916-ban 32, 1917-ben 44 és 1918-ban 71 millió holland forintot keresett.“ — A világháború alatt volt olyan japán vállalat, amely 600 százalék osztalékot adott részvényeseinek.

Szacsvay Gusztáv

Kicsiny magok végtelen vetése

*Hisszünk a kicsiny mag kicsirázásában;
Hogy a kis csíra majd lombosan borul a tájra,
Ha gyökere a föld vérébe kúszott —
S hogy a sötét után a fényt nem hiába várja.*

*Hisszük, hogy a fűszálak is ott születtek, hol az erdők,
Hogy ellep mindent a kicsiny magok végtelen vetése,
Mert ha nem is akadna, aki elültesse,
A szél veti el és nem pusztul ki mégse.*

*Hisszük, egyszer majd elmúlnak a könnyecsorgató órák,
Harmatok, vércseppek nem hiába hulldogálnak,
Munkacsodák virrasztják majd álmainkat,
Gazdag életek híznak most aszott emlőjén a tájnak.*

*A süket éjszaka mélyén iránytűnk után,
Ezer lábbal, ezer lépéssel mind előbbre döngünk,
Halálbiztos törvény lendíti a sorsunk —
Egyszer boldog sugárzásban ölelkezik földünk.*

*Ha minden éj is elébe áll, megépül majd
A barlangból napvilágra bújt emberiség álma.
— Zsibbasztó erős növény csüggedést éreztet,
Az éhes, harapó vágyak növekednek fájva.*

*(Ha fagyasztó orkánok lepik is tavaszi éjed,
A fájdalmak ha ezerszer is növekednek,
Tilalmas sötétben is tovább adod
A jó szót a szivedből a gyerekednek.)*